

ROCZNY ZAKRES MATERIAŁU Z JĘZYKA POLSKIEGO

Klasa VII szkoły podstawowej — edukacja domowa

Rok szkolny 2026/2027

Program i podręcznik: Zamieńmy słowo, WSiP.

1. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- rozróżnia epikę, lirykę i dramaty; przyporządkowuje utwory do rodzajów literackich;
- rozpoznaje balladę, nowelę, powieść, komedię, tragedię, pieśń i tren; wskazuje cechy gatunkowe;
- omawia budowę dramatu: akt, scenę, tekst główny, didaskalia, dialog i monolog;
- analizuje fabułę, narrację, bohaterów, konflikt, punkt kulminacyjny, motto i puentę;
- charakteryzuje bohaterów i ich przemiany; omawia problematykę moralną oraz wartości obecne w utworach;
- rozpoznaje symbol, alegorię, neologizm, ironię i komizm; wyjaśnia funkcje poznanych środków stylistycznych;
- charakteryzuje podmiot liryczny, interpretuje obrazy poetyckie i odczytuje znaczenia przenośne;
- uzasadnia interpretację przykładami z tekstu i wykorzystuje potrzebny kontekst, np. historyczny lub biograficzny;
- interpretuje dzieła sztuki; rozpoznaje wywiad, odróżnia informację, opinię, perswazję i manipulację.

2. Nauka o języku

Uczeń:

- rozpoznaje wyraz podstawowy i pochodny, temat słowotwórczy i formant; określa funkcję formantu;
- tworzy rodzinę wyrazów, wskazuje rdzeń, rozpoznaje wyrazy pokrewne i zna zasady tworzenia wyrazów złożonych;
- rozumie upodobnienia fonetyczne, w tym udźwięcznienie i ubezdźwięcznienie; wyjaśnia różnice między wymową a pisownią;
- stosuje zasady akcentowania wyrazów, w tym poznane wyjątki;
- rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany oraz poprawnie ich używa;
- stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i przekształca go w zdanie złożone oraz odwrotnie;
- rozróżnia mowę zależną i niezależną oraz przekształca jedną w drugą;
- rozpoznaje synonimy, antonimy, homonimy, archaizmy, kolokwializmy i zapożyczenia; wyjaśnia związki frazeologiczne;
- poprawnie odmienia nazwy osobowe i miejscowe;
- odróżnia normę wzorcową od użytkowej; rozpoznaje i poprawia błędy językowe, stosuje grzeczność językową.

3. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- pisze rozprawkę: formułuje tezę lub hipotezę, dobiera argumenty i przykłady, wyciąga wnioski;
- odróżnia argument od przykładu, rozważa odmienne stanowisko i rzeczowo uzasadnia własną opinię;
- redaguje przemówienie, recenzję i wywiad;
- tworzy opowiadanie twórcze, charakterystykę, opis przeżyć wewnętrznych oraz opis dzieła sztuki;
- pisze list, ogłoszenie i życzenia; utrwała formy wypowiedzi poznane w klasach IV–VI;
- streszcza i parafrazuje tekst, sporządza plan kompozycyjny i gromadzi materiał do wypowiedzi;

- zachowuje spójność, właściwą kompozycję i podział na akapity; funkcjonalnie przywołuje cytaty;
- przedstawia wypowiedź ustną i interpretuje głosowo tekst, dbając o dykcję, intonację i akcent.

4. Poprawność zapisu i samokształcenie

Uczeń:

- stosuje zasady pisowni „nie” z różnymi częściami mowy, w tym z imiesłowami;
- wykorzystuje znajomość wymiany głosek i budowy wyrazów do poprawnego zapisu;
- poprawnie zapisuje samogłoski ustne i nosowe oraz spółgłoski twarde, miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne;
- stosuje interpunkcję zdań złożonych, konstrukcji imiesłowowych i przytoczeń;
- korzysta ze słowników i wiarygodnych źródeł, wskazuje autorstwo i źródła cytatów;
- samodzielnie poprawia tekst oraz przygotowuje uporządkowaną prezentację zdobytych informacji.

5. Lektury i fragmenty

Lektury obowiązkowe czytane w całości przypisane w programie do klasy VII

- Juliusz Słowacki — Balladyna.
- Adam Mickiewicz — Dziady, część II.
- Charles Dickens — Opowieść wigilijna.
- Aleksander Fredro — Zemsta.
- Antoine de Saint-Exupéry — Mały Księżę.

Krótkie utwory i fragmenty

- Henryk Sienkiewicz — Latarnik
- Stefan Żeromski — Syzyfowe prace — fragmenty wskazane w podręczniku;
- Sławomir Mrożek — Artysta — całość.
- Adam Mickiewicz — Świtezianka; Reduta Ordona.
- Jan Kochanowski — Pieśń IX z Ksiąg wtórych (Nie porzucaj nadzieje...); Treny VII i VIII.
- Wisława Szymborska — Miłość szczęśliwa.
- Bolesław Leśmian — Dusiołek.
- Jan Twardowski — Dlaczego jest święto Bożego Narodzenia.
- Stanisław Jerzy Lec — wybór aforyzmów z Myśli nieuczesanych zamieszczony w podręczniku.
- Kazimierz Wierzyński — Dyskobol — interpretowanie obrazu poetyckiego, rozpoznawanie środków stylistycznych i ich funkcji oraz omawianie ambicji, wysiłku i dążenia do doskonałości.
- Edward Stachura — Człowiek człowiekowi — rozpoznawanie powtórzeń i nawiązań do znanych powiedzeń, odczytywanie przesłania oraz formułowanie własnego stanowiska dotyczącego relacji między ludźmi.
- Marian Turski — Auschwitz nie spadło z nieba (fragment przemówienia zamieszczony w podręczniku) — rozpoznawanie tezy, argumentów i środków perswazji, analizowanie sposobu zwracania się do odbiorców oraz przygotowanie własnego przemówienia.
- Chciałem napisać piosenkę o rodzącej się nadziei — wywiad Jagody Dobrzyńskiej z Andrzejem Rozenem, zamieszczony w podręczniku — poznanie budowy wywiadu, roli pytań i odpowiedzi oraz zasad przygotowania rozmowy; ćwiczenie redagowania własnego wywiadu.

Lektura uzupełniająca

Nicholas Sparks — Jesienna miłość — całość.

Podstawa opracowania

Podstawa programowa języka polskiego po zmianach z 28 czerwca 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996); stosowanie w klasie VII w 2026/2027: § 4 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia z 11 marca 2026 r. (Dz.U. 2026 poz. 378).

Anna Podemska-Kałuża, Zamieńmy słowo. Język polski. Szkoła podstawowa. Klasy 4–8. Program nauczania, wersja uwzględniająca zmiany podstawy programowej z 2024 r., tabela klasy VII, strony 44–47 pliku PDF; materiały wydawcy do podręcznika klasy VII.

<https://eli.gov.pl/api/acts/DU/2024/996/text.html>

<https://naukazdalna.eduranga.pl/podrecznik/zamienmy-slowo-klasa-7/>